

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ  
ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ

Μόλις ἐφάνησαν λήξασαι αἱ ἐκ τοῦ Νεστοριανισμοῦ ζῶνται δογμα-  
τικαὶ συζητήσεις, προέκυψεν εἰς μέσον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νέον σοβαρὸν  
δογματικὸν ζήτημα, ὁ Μονοφυσιτισμός. Κυρία δὲ πηγὴ τῆς νέας  
ταύτης αἰρέσεως ὑπῆρξαν τὰ ψευδεπίγραφα συγγράμματα τοῦ Ἀπολ-  
λιναρίου Λαοδικείας<sup>1</sup>, ἅτινα ἐφέροντο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Γρηγορίου  
Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ Μ. Ἀθανασίου, τῶν Ἐπισκό-  
πων Ρώμης Φήλικος καὶ Ἰουλίου. Ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ὀρθοδόξων  
τούτων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας ἐκρύβησαν ἐκεῖνα  
τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου, ἐν οἷς οὗτος δὲν εἶχεν εἰσέτι δια-  
τυπώσει τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ αἰρετικὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ προσώπου  
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν αὐτοῖς δὲν ἠρνεῖτο τὴν ὑπαρξίν τῆς ἀνθρω-  
πίνης φύσεως ἐν τῷ Χριστῷ. Τὸναντίον ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Ὑῖος καὶ  
Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὢν τέλειος Θεός, ἐγένετο καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Οὕτως  
ἐξηγεῖται διατὶ δὲν ἐγένετο ἀμέσως αἰσθητὴ ἢ πλαστωνυμία τῶν  
συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ διατὶ μετ' ἐμπιστοσύνης μετε-  
χειρίσθη αὐτὰ ὁ ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ  
ἁγ. Ἀθανασίου καὶ ἄλλων ὀρθοδόξων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας,  
καὶ διατὶ μετεχειρίσθη αὐτὰ ὡς ἰσχυρὸν ὄπλον κατὰ τοῦ Νεστοριανι-  
σμοῦ, τοῦ χωρίζοντος καὶ διαιροῦντος τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις.

Ἦδη κατὰ τὸ 429 ὁ ἁγ. Κύριλλος ἐν τῷ «Λόγῳ προσφωνητικῷ  
ταῖς εὐσεβεστάταις δεσποίαιναις», προσήγαγε τὸ κείμενον τῆς ὁμολογίας  
πίστεως τοῦ Ἀπολλιναρίου πρὸς Ἰσδιανόν<sup>2</sup>, ὡς ἀπόσπασμα ἐκ συγ-  
γράμματος τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ἔν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ὅρος «Θεοτόκος»

1. Τὴν περὶ Ἀπολλιναρίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ βιβλιογραφίαν  
ἴδε παρὰ Δημ. Σ. Μπαλάνω, Πατρολογία, Ἀθήναι 1930, σ. 412 ἔξ. O. B ar-  
den hewer, Patrologie<sup>3</sup>, Freiburg im B. 1910, σ. 286 ἔξ. R a uschen,  
A ltaner, Patrologie<sup>4</sup>, Freiburg im B. 1931, σ. 219 ἔξ.

2. Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 1212—13. H. Lietzmann, Apollinaris von  
Laodicea und seine Schule (Texte und Untersuchungen 1) Tübingen 1904, σ.  
250—253. Ed. S ch w a r t z, Acta Conciliorum Oecumenicorum. Concilium  
Universale Ephesenum, Berolini et Lipsiae 1927, I, I, v, σ. 65.

ἦτο συνήθης καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πατράσι, «Ἐφη τοίνυν ὡς ἀληθῶς ὁ τρισμακάριος καὶ διαδόχτος εἰς εὐσέβειαν Ἀθανάσιος, ὁ γενόμενος κατὰ καιροῦς τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως λόγῳ, περὶ Χριστοῦ τάδε... Καὶ ταῦτα μὲν ὁ μακάριος Ἀθανάσιος». Ἀλλὰ δὲν ἐμάντευεν ὁ ἅγ. Κύριλλος ὅτι τὸ πρόσαγόμενον κείμενον ἦτο τοῦ Ἀπολλιναρίου. Ἐν τῇ αὐτῇ πραγματεία προσήγαγε καὶ ἀπόσπασμα ὁμολογίας τοῦ ἀπολλιναριστοῦ Ἐπισκόπου Οὐδίταλιου, ὃν ἐξελάμβανεν ὡς ὀρθόδοξον<sup>1</sup>. Ὑπεραμυνόμενος τῶν ἰβ' κεφαλαίων κατὰ τῶν «Ἀνατολικῶν» προσήγαγε κείμενον τοῦ Ἰουλίου Ρώμης, δῆθεν, ὡς καὶ τοῦ Φήλικος, ἐνῶ προὔκειτο περὶ τῆς ὁμολογίας πίστεως τοῦ Ἀπολλιναρίου πρὸς Ἰσθιανόν<sup>2</sup>.

Ὅμοιαν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὰ πλαστώνυμα συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου εἶχον καὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ ἅγ. Κυρίλλου. Οὐδόλως δὲ παράδοξον ὅτι κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν Ἐφέσῳ ἀνεγνώσθησαν ἀποσπάσματα ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἐπισκόπων Ρώμης Ἰουλίου καὶ Φήλικος, εἰλημμένα μὲν ἐκ τοῦ «Ἀπολογητικοῦ ὑπὲρ τῶν ἰβ' κεφαλαίων» τοῦ ἅγ. Κυρίλλου ἀλλ' ἀνήκοντα εἰς τὸν Ἀπολλινάριον<sup>3</sup>. Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ἅγ. Κυρίλλου ἐξενίζοντο μὲν ἐκ τῶν ἀπολλιναριστικῶν φράσεων καὶ ἔρων αὐτῷ, ἐστεροῦντο ἕμως προφανῶς τῶν μέσων τῆς ἀποδείξεως τῆς πλαστότητος τῶν πρόσαγομένων κειμένων. Ἐν τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος συγγράμμασι τοῦ Ἀπολλιναρίου ἐλέγετο, ὡς εἶδομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς τέλειος ὢν Θεὸς προσέλαβε τελείαν ἀνθρωπίνην φύσιν, καίτοι ἐτονίζετο ὅτι «μία φύσις» ὑπῆρξεν ἐν αὐτῷ. Ἀλλ' ὁ ἕρος «φύσις» ἐταυτίζετο πρὸς τὸν ἕρον «ὑπόστασις». Ὑπὸ ταύτην τὴν ἔννοιαν προφανῶς δεχόμενος αὐτὸν ὁ ἅγ. Κύριλλος δὲν διέβλεπεν ἀντίφασιν μεταξὺ τῶν ἐκφράσεων «δύο φύσεις» καὶ «μία φύσις». Ἀλλ' οὕτως ἢ ἄλλως προήρχετο λεκτικὴ ἀντίφασις, ὁ δὲ ἅγ. Κύριλλος προσεπάθει νὰ ἄρῃ αὐτὴν περιφραστικῶς καὶ νὰ προσιδῇ ὀρθόδοξον ἔννοιαν εἰς τὰς ἀπολλιναριστικὰς ἐκφράσεις. Οὕτω δὲ πολλάκις μετεχειρίσθη τὴν ἐκφρασιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»<sup>4</sup>, ἣν ἐπίστευεν ὡς ἐκφρασιν τοῦ Μ. Ἀθανασίου<sup>5</sup> καὶ ἦν διὰ μακρῶν ἀνέπτυσεν ὡς δηλοῦσαν ἕ,τι καὶ τὸ

1. Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 1216. Lietzmann, σ. 273. Schwartz, I, I, V, σ. 67.

2. Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 341. 342. Lietzmann, σ. 284. 318. 344.

3. Mansi, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio, IV, 1188. Schwartz, I, I, III, σ. 41. Lietzmann, σ. 284.

4. Πατρ. Migne ἑλλ. 66, 60. 93. 1212. 77, 116. 192. 193.

5. Πατρ. 76, 349, 1212. Ηρβλ. J o h. D r ä s e k e, Apollinarios von Lao-

«ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ἰωαν. 1,14). Τὸ «σεσαρκωμένη» ἐδήλου, κατὰ τὸν ἅγ. Κύριλλον, τὴν ἀνθρωπότητα, ἦτοι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣν προσέλαβεν ὁ ἐνσαρκωθείς Θεὸς Λόγος. Ὅθεν τὸ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» = «εἷς ὁ Λόγος σαρκωθείς», «εἷς ὁ Λόγος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός». Ἀποκρούων τὴν κατηγορίαν ἔτι ὁ δεχόμενος μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ δεχθῆι φυρμὸν καὶ σύγκρασιν τῶν δύο φύσεων, ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Λόγος ὁ σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας εἰς μὲν λέγεται ἀλλ' «οὐ πέφυρται διὰ τοῦτο, οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκός φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἢ τοῦ Λόγου φύσις, ἀλλ' οὐδὲ ἢ τῆς σαρκός εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἐκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου... ἀφράστως ἐνωθεὶς, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν Υἱοῦ φύσιν, πλὴν ὡς ἔφη, σεσαρκωμένην. Οὐ γὰρ ἐπὶ μόνον τῶν ἀπλῶν κατὰ φύσιν, τὸ ἐν ἀληθῶς λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ σύνθεσιν συνηγμένων». Ὡς παράδειγμα δὲ φέρει τὸν ἀνθρωπον τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνιστάμενον<sup>1</sup>.

Ὁ ἅγ. Κύριλλος ἐντόνως διήλεγχε τὰς κακοδοξίας τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ ἀντιπαρέβαλλε πρὸς αὐτὰς τὴν ἑαυτοῦ ὀρθὴν διδασκαλίαν. Διδάσκων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀπολλινάριον ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο τέλειος ἀνθρωπος, ἔλεγεν, «Εἰ γὰρ καὶ ἐπελάβετο σαρκὸς δι' ἡμᾶς καὶ αἵματος, Θεὸς ὢν ὁ Λόγος, καὶ κεχηρημάτικεν Υἱὸς ἀνθρώπου, οὐκ ἄψυχον, οὐδὲ ἄνου σῶμα λαβών, καθὼς φῆσιν ὁ φρενοβλαβῆς καὶ αἰρετικὸς Ἀπολλινάριος· ἀλλὰ ἔμεινε καὶ οὕτω Θεός»<sup>2</sup>. Ρητῶς ἐδήλου ὅτι ἀποκρούει τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν τοῦ «φρενοβλαβοῦς» Ἀπολλιναρίου<sup>3</sup>, «τῶν δὲ Ἀπολλιναρίου δογμάτων οὐδεὶς παντελῶς ἡμῖν ὁ λόγος· τοὺς γὰρ ἄπαξ κατακεκριμένους, ὡς παραχαράττοντας τὴν ἀληθεῖαν ἀποστρέφουσαι χρῆ»<sup>4</sup>. Πρὸς δὲ τοὺς κατηγοροῦντας αὐτὸν ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ ἔλεγεν «Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐπιπλέκουσιν ἡμῖν τὰς Ἀπολλιναρίου δόξας καὶ φασιν, εἰ ἓνα λέγετε καθ' ἑνωσιν ἀκριθεῖ καὶ συγκεκραμένην Υἱόν, τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον, τάχα που κάκεινο φαντάζεσθε καὶ φρονεῖν ἐγνώκατε, ὅτι σύγκρασις ἦτοι σύγχυσις ἢ φυρμὸς γέγονε τοῦ Λόγου πρὸς τὸ σῶμα,

dicea. Sein Leben und seine Schriften (Texte und Untersuchungen, herausg. von O. Gebhardt u. A. Harnack, VII Band) Leipzig 1892, σ. 341.

1. Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 241.

2. Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 984

3. Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 152, 984. Schwartz, I, 11, σ. 97. III. σ. 72.

4. Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 332.

ἤγουν τοῦ σώματος εἰς φύσιν μεταβολή. Ταῦτα τοι καὶ μάλα ἐμφρόνως ἀποκρούμενοι τὴν συκοφαντίαν, φαμέν... ἕνα ὕϊόν καὶ ὡς οἱ Πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην»<sup>1</sup>. Ἀποκρούων τὸν Ἀπολλιναρισμόν, μετεχειρίζετο ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ φράσιν τοῦ Ἀπολλιναρίου, ὡς φράσιν τῶν Πατέρων!

Ὁρθῶς παρατηρήθη ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἀγ. Κυρίλλου ὡς θεολόγου ὑπῆρξε τραγικὴ<sup>2</sup>. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐτόνιζεν οὗτος τὴν ἐνότητα τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρεδέχετο καὶ ἐτόνιζεν ὡσαύτως τὴν διάκρισιν τῶν δύο φύσεων. Ἀλλὰ τὴν σαφεστέραν ἀγάπτουξιν τῆς διδασκαλίας περὶ τῆς διακρίσεως τῶν δύο φύσεων παρεκώλυεν ὁ ὅρος «μία φύσις», ὃν μετ' ἐμπιστοσύνης ἀπεδέχετο ὡς ὅρον τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποκρούων δὲ τὰς κατηγορίας ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ, ἀδιστάκτως μετεχειρίζετο καὶ τὸν ὅρον «δύο φύσεις». Ἀλλὰ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἠναγκάζετο ν' ἐμύνηται καὶ κατὰ τῶν κατηγορῶν ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ καὶ κατὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁπαδῶν, ὧν τινες, τείνοντες εἰς τὰ ἄκρα, δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι, διότι ἐτόνιζε τὰς «δύο φύσεις», καὶ ταῦτοχρόνως ὑπεστήριξε τὸν θεολογικὸν ἕρον «μία φύσις», ὅστις δὲν ἦτο, κατ' αὐτούς, σύμφωνος πρὸς τὴν ἀναπτυσσομένην ὑπ' αὐτοῦ διδασκαλίαν περὶ «δύο φύσεων». Ἀλλ' ἀκριβῶς ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν βαθύνοιαν καὶ τὴν διαύγειαν αὐτοῦ. Ὁ ὅρος «μία φύσις» δὲν παρεκώλυεν αὐτὸν ἵνα διαγνώσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν ἀφ' ἑνὸς κατὰ πάσης κατηγορίας ἐπὶ ἀπολλιναρισμῷ, δεχθῆ δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν ὀρθὴν περὶ «δύο φύσεων» διδασκαλίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ ἐπελθοῦσα τῷ 433 συμφιλίωσις αὐτοῦ μετὰ τῶν «Ἀνατολικῶν».

Ἀλλ' οἱ τείνοντες εἰς τὰ ἄκρα δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς ὑποχωρήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ὅρου «δύο φύσεις», παλλῶ μᾶλλον ὅτι τινὲς τῶν «Ἀνατολικῶν» παρεδέχοντο τὰς δύο φύσεις ἐν τῇ ἐννοίᾳ «δύο ὑποστάσεων», κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Διοδώρου Ἰαροῦ καὶ Θεοδώρου Μεφουεστίας, οὓς πάντες οἱ «Ἀνατολικοὶ» ὑπερετίμων καὶ ἐξεθειάζον. Ὁ Δόμνος Ἀντιοχείας καταγγέλλων πρὸς τὸν Βασίλεα Θεοδόσιον β' τὸν ἀρχιμανδρίτην Εὐτυχῆ κατηγορεῖ αὐτὸν, διότι ἀνεθεμάτιζε τοὺς στύλους τῆς ἀληθείας καὶ ἀγωνιστὰς τῆς εὐσεβείας κατὰ

1. Πατρ. Migne ἐλλ. 77, 282.

2. A. Brilliantov, Ἡ προέλευσις τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, (ρωσιστὶ) Ἐν Πετροπόλει 1906, σ. 15.

πάσης αἰρέσεως ἀναδειχθέντας, τὸν Διόδωρον καὶ Θεόδωρον<sup>1</sup>. Ὁ διαπρεπὴς Ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος, ὁ ὑπερασπίσας τὴν μνήμην αὐτῶν κατὰ τοῦ Κυρίλλου, ἐν τῷ «Ἐραμιστῆ», ὃν συνέταξε κατὰ τοῦ ἀναφαινομένου Μονοφυσιτισμοῦ, ἀπεκάλει αὐτοὺς «νικηφόρους τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστάς», «ἐκ τῆς θείας πηγῆς ἀρυσασμένους τὰ νάματα, κρουνοὺς αὐτοὺς γεγενημένους τοῦ Πνεύματος»<sup>2</sup>.

Ἄλλ' οἱ ὑποστηρίζοντες τὸν ὄρον «μία φύσις», μετὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἁγ. Κυρίλλου καὶ τὴν σαφεῆ διδασκαλίαν τούτου περὶ «δύο φύσεων» δὲν ἠδύνατο νὰ παραγνωρίζωσι τὸν ὄρον «δύο φύσεις». Ὅθεν ἐπενοήθη ἀνόητος δογματικὴ διατύπωσις, ἐξαγγελθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐτυχῶς, «ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν μίαν φύσιν ἔμολογῶ»<sup>3</sup>. Ἡ διατύπωσις δὲ αὕτη ἠδύνατο νὰ στηριχθῆ ἐπὶ ἐκφράσεων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν, ὅσον «διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἐνότητα τὴν ἀληθινὴν συναχθεῖσαι φύσεις· εἰς δὲ ἐξ ἀμφοτέρων Χριστὸς καὶ Υἱός, οὐκ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν»<sup>4</sup>, «τὰ ἐξ ὧν ὁ εἰς καὶ μόνος Υἱός καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἐν ἐννοίαις δεχόμενοι, δύο μὲν φύσεις ἠνώσθαι φαμεν, μετὰ δὲ γε τὴν ἔνωσιν ὡς ἀνηρημένης ἤδη τῆς εἰς δύο διατομῆς, μίαν εἶναι πιστεύομεν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν ὡς ἐνός, πλὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σεσαρκωμένου»<sup>5</sup>, «μετὰ μέντοι τὴν ἔνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων... ἀλλ' ἓνα φαμέν Υἱόν, καὶ ὡς οἱ Πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς γε μόνον τὸ ὄραν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι, τίνα τρόπον ἐνηνθρόπησεν ὁ Μονογενής, δύο τὰς φύσεις φαμέν τὰς ἐνωθείσας»<sup>6</sup>.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω διατύπωσιν τοῦ Εὐτυχῶς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἤρξατο ὑπάρχουσα ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐνσαρκώσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἔκτοτε, μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν, ἔπαυσεν ὑπάρχουσα ἦτο παράλογος. Τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς εἶναι ὀρθόν, ὅτι δηλ. πρὸ τῆς ἐνσαρκώσεως ὑπῆρχε μία, ἡ θεία, μετὰ

1. Πατρ. Migne lat. 67, 624

2. Πατρ. Migne ἑλλ. 83, 80.

3. Mansi VI, 744.

4. Πατρ. Migne ἑλλ. 46. Schwartz, I, I, I, 27.

5. Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 192. Mansi V, 317 Schwartz I, I, IV, σ. 25.

6. Πατρ. Migne ἑλλ. 72, 282. Schwartz, I, I, VII, σ. 153, 154.



δὲ τὴν ἐνσάρκωσιν δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη. Κατὰ τὸν Εὐ-  
 τυχῆ οὐδαμοῦ τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὑπάρχει καὶ οὐδεὶς τῶν Πατέρων ἐδίδαξε  
 τὸ «δύο φύσεις». Ἐὰν δὲ παρά τινι τῶν Πατέρων ὑπάρχει τι οὗτο τι προ-  
 ῆλθεν ἐκ λάθους. Τὴν ἔκφρασιν «δύο φύσεις» ἀποκρούουσι κατ' αὐτὸν  
 οἱ Πατέρες Ἰούλιος Φηλιξ, Ἄθανάσιος καὶ Γρηγόριος. Προτρεπόμενος  
 ἐν τῇ Ἐνδημούσῃ Συνόδῳ τοῦ 448 ν' ἀναθεματίσῃ τὸν ὄρον «μία  
 φύσις», ἔλεγεν «ἐὰν δὲ ἀναθεματίσω, οὐαὶ μοι ἐστίν, ὅτι τοὺς πατέρας  
 μου ἀναθεματίζω». «Ἐγὼ ἀνέγγων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου καὶ τῶν  
 ἁγίων πατέρων καὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ὅτι ἐκ δύο μὲν φύσεων εἶπον  
 πρὸ τῆς ἐνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν σάρκωσιν, οὐκέτι δύο  
 φύσεις εἶπον, ἀλλὰ μίαν». Εἰς ἐρώτησιν ἂν δέχεται «δύο φύσεις μετὰ  
 τὴν ἔνωσιν» εἶπεν: «ἀναγνώσθηται κελεύσατε τὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου,  
 ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο λέγει»<sup>1</sup>. Τονίζων δὲ ὁ Εὐτυχῆς τὴν διδα-  
 σκαλίαν περὶ «μίας φύσεως» ἐν τῷ Χριστῷ ἰσχυρίζετο ὅτι ὁ Κύριος  
 δὲν προσέλαβε κατὰ τὴν ἐνσάρκωσιν σῶμα «ἀνθρώπου» ἀλλὰ «σῶμα  
 ἀνθρώπινον», ὅπερ δὲν ἦτο «ὁμοούσιον πρὸς τὸ σῶμα ἡμῶν τῶν  
 ἀνθρώπων»<sup>2</sup>.

Τὰς ἀκρότητας τῶν ἀσυστάτων θεωριῶν καὶ ἰσχυρισμῶν τοῦ Εὐτυ-  
 χοῦς δὲν παρεδέχοντο πάντες οἱ Μονοφυσῖται καὶ δὴ ὁ Διόσκορος Ἀλε-  
 ξανδρείας, ὅστις, κυρίως εἰπεῖν, προσέδωκε μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν  
 νέαν αἵρεσιν. Ὁ Διόσκορος ἐστήριξε τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν  
 πλαστωνύμων συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου, τῶν ὁποίων ἡ πλα-  
 στότης δὲν κατέστη αἰσθητὴ ἐπὶ μακρὸν χρόνον<sup>3</sup>.

Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός, ὅτι καίτοι ὁ ἁγ. Κύριλλος εἶχεν  
 ἐπεξηγήσει διὰ πολλῶν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἅτινα  
 παρεξηγούμενα ἐξελαμβάνοντο ὡς ὑποστηρίζοντα τὸν Μονοφυσιτισμὸν,  
 καὶ πάλιν οὐχ ἦττον οἱ προασπισταὶ τούτου ἐπέμενον θεωροῦντες τὸν Κύ-  
 ριλλον ὡς διδάσκαλον τούτου, ἐφ' ὅσον ἐστήριξε τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ  
 τῶν ψευδωνύμων συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου. Ἀξίον προσοχῆς ἀπὸ  
 τῆς ἐπόψεως ταύτης εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Εὐσταθίου Βηρυτοῦ ἐν τῇ ἐν  
 Ἐφέσῳ Συνόδῳ τοῦ 449, οὓς εἶπε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς  
 τοῦ ἁγ. Κυρίλλου «Εὐφραινέσθωσαν», ἐν ἣ ὑπάρχει καὶ ὁ ὄρος τῆς ἐνώ-  
 σεως τοῦ 433. «Ἀναγκαῖόν ἐστι δῆλον ποιῆσαι τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιότητι,  
 ὅτι δὴ παρέσχεν ὁ Θεὸς τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἐσιωτάτῳ τὴν μνήμην

1. Mansi, VI, 745 809.

2. Mansi, VI, 741.

3. Mansi, VI, σ. 630, 684, 744, 885.

πατρὶ ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Ἀλεξανδρείων Κυρίλλῳ, ἀμφιβλη-  
θῆναί τινα τῶν παρ' αὐτοῦ συγγραφεύτων ἐν τῇ αὐτοῦ ζωῇ παρὰ τῶν  
οὐκ ὀρθῶς τὰ καλῶς εἰρημένα νενοηκότων ὥστε αὐτὸν διὰ τῆς παν-  
σόφου καὶ διδασκαλικῆς αὐτοῦ γλιώττης σαφῆ ποιῆσαι τοῖς βουλομένοις  
διαστρέφειν τὰ καλῶς συνταγέντα συγγράμματα καὶ ἀκολουθεῖν τῷ  
αὐτοῦ εὐσεβεῖ ἅπαντας ἔπεισε φρονήματι. Ἄλλ' ἐτέρων τινῶν ἀπὸ  
τούτων τῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεισῶν ἐπιστολῶν ἀμφιβάλλεσθαι  
παρασκευαζόντων τοῦ μακαριωτάτου καὶ ὁσιωτάτου ἀνδρός τὸ φρόνημα  
αὐθις ἀνάγκην ἔσχε, μᾶλλον δὲ προθυμίαν. Ἄπαντα γὰρ αὐτοῦ τὸν  
χρόνον εἰς τοῦτον κατηνάλωσε τῆς εὐσεβείας τὸν πόνον, ἑαυτὸν ἐρμη-  
νεύσαι καὶ τὸν ἴδιον σκοπὸν δεῖξαι καὶ σαφῶς ἅπασιν παραστῆσαι δι'  
ῶν ἐπέστελλε πρὸς τοὺς μακαρίους καὶ ὁσίους μνήμης ἐπισκόπους γεγο-  
νότας Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνῆς καὶ Οὐαλέριον τὸν τοῦ Ἰκονίου καὶ  
Σούκενσον τὸν Διοκαισαρείας τῆς Ἰσαυρίας ἐπαρχίας, ὅπως προσήκει  
νοεῖν καὶ τὰς ἀρτίως ἀναγνωσθείσας ἐπιστολάς καὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος  
ἡμῶν ἐπιδημίας τὸ σέβας. Πρόσκειται γὰρ ταῦτο τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς  
πρὸς τοὺς μακαρίους ἐκείνους ἐπιστολαῖς. Οὐ δεῖ τοιγαροῦν νοεῖν δύο  
φωτὸς φύσεις, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην. Καὶ ταύτην  
αὐτοῦ τὴν φωνὴν τῇ τοῦ μακαριωτάτου Ἀθανασίου ἐδεβαίωσε μαρτυ-  
ρίᾳ. Οἱ «Ἀνατολικοὶ» καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ  
Συνόδῳ (451) ἀναγνωσθέντων τῶν ἀνωτέρω διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ  
τοιούτου συμπεράσματος, ὅπερ συνήγε, παρερμηνεύων τὰ συγγράμ-  
ματα τοῦ ἅγ. Κυρίλλου ὁ Εὐστάθιος, εἰπόντες ὅτι ταῦτα ἐδίδαξαν  
ὁ Εὐτυχῆς καὶ ὁ Διόσκορος, «ταῦτα Εὐτυχῆς λέγει, ταῦτα Διόσκορος  
λέγει», ἀλλ' ὁ Διόσκορος παρῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν εἶπεν «οὔτε  
σύγχυσιν λέγομεν, οὔτε τοιμὴν, οὔτε τροπὴν· ἀνάθεμα τῷ λέγοντι σύγ-  
χυσιν ἢ τροπὴν ἢ ἀνάκρασιν». Ἐπειδὴ δὲ διημφισβιτήθη ὅτι πράγματι  
τοιούτῳ τι λέγεται ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ ἅγ. Κυρίλλου, παρῶν ὁ  
Εὐστάθιος καὶ ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἦτο δὲ σημειωτέον οὗτος  
εἰς τῶν διαπρεπεστέρων θεολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλ' ὑποστη-  
ρικτῆς τοῦ ὄρου «μία φύσις», προσήγαγε σύγγραμμα τοῦ ἅγ. Κυρίλ-  
λου Ἀλεξανδρείας, περιέχον αὐτὴν, «Εὐστάθιος, ὁ εὐλαβεστάτος Ἐπί-  
σκοπος Βηρυτοῦ παρελθὼν εἰς τὸ μέσον καὶ ρίψας βιβλίον, εἶπεν· εἰ  
κακῶς εἶπον, ἴδε τὸ βιβλίον Κυρίλλου· ἀναθεματιζέσθω καὶ ἀναθεματι-  
σθῶ»<sup>1</sup>. Καὶ ὁ Διόσκορος ἐπεκαλέσθη τὰ συγγράμματα τῶν ἅγ. Ἀθα-  
νασίου καὶ Κυρίλλου, χωρὶς οὐδεὶς τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου νὰ διαμαρ-

1. M a n s i, VI, 677.

τυρηθῆ<sup>1</sup>. Ὁ Διόσκορος ἀποκρούων τὸν ὄρον «δύο φύσεις» παρεδέχετο οὐχ ἦττον τὸν ὄρον «ἐκ δύο φύσεων», «τὸ ἐκ δύο δέχομαι, τὸ δύο οὐ δέχομαι»<sup>2</sup> ἠγέρθη δὲ ἐν τῇ Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδῳ ζήτημα περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ὄρου ἐκ δύο φύσεων ἢ ἐν δυοῖ φύσεσιν». Ἐπεκράτησε δὲ ἡ ὁρὸς ἐν δύο φύσεσιν.<sup>3</sup>

Ἄλλ' οἱ Μονοφυσῖται ἐπέμειναν εἰς τὸν ὄρον «μία φύσις», ἐπέμειναν δὲ στηρίζοντες αὐτὸν ἐπὶ τῶν ψευδεπιγράφων συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου, καίτοι τῷ 452 ὁ Βασιλεὺς Μαρκιανὸς πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας ἔγραφεν ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Εὐτυχοῦς διέδιδον συγγράμματα τοῦ Ἀπολλιναρίου ὑπ' ὄνόματα ὀρθοδόξων Πατέρων<sup>4</sup>. Διότι πράγματι οἱ Μονοφυσῖται παραλαβόντες αὐτὰ παρὰ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου ἐξηκολούθησαν μεταχειριζόμενοι ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν «Συνοδιτῶν» τ. ἔ. τῶν ὑπερμάχων τῆς Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδου. Τοῦτο προσεπεβεβαίουν καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἐπιστολῇ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 512 πρὸς Ἀλκίσιωνα Νικοπόλεως, ἐν ἣ ἐμέμφοντο τοὺς Μονοφυσίτας ὅτι «πολλοὺς Ἀπολλιναρίου λόγους Ἀθανασίῳ καὶ Γρηγορίῳ τῷ Θαυματουργῷ καὶ Ἰουλίῳ, διὰ τῶν ἐπιγραφῶν ἀνατεθείκασιν»<sup>5</sup>.

Μετὰ εἰκοσαετίαν περίπου (531) ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς α΄. συνεκάλεσεν ἐν ΚΠόλει εἰς δημοσίαν διάλεξιν τοὺς ὀρθοδόξους καὶ τοὺς Σεβηριανούς, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς συνδιαλλαγῆς αὐτῶν. Κατὰ τὴν διάλεξιν ἐκείνην οἱ Σεβηριανοὶ ἰσχυρίσθησαν ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδου παραδεχθέντες δύο φύσεις ἐν Χριστῷ προσέκρουσαν πρὸς τὴν διδασκαλίαν «τοῦ μακαρίου Κυρίλλου καὶ μακαρίου Ἀθανασίου, ἐπισκόπων Ἀλεξανδρείας, καὶ Φήλικος καὶ Ἰουλίου Ρώμης, ἔτι δὲ Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀποδεχομένων». Εἰς τοῦτο ἀντιπαρετήρησεν ὁ Ἐφέσου Ὑπάτιος, ὅτι προῦκειτο περὶ νόθων ἢ πλαστῶν ἐπιστολῶν καὶ μαρτυριῶν, ἃς ὁ ἁγ. Κύριλλος δὲν ἀνέφερεν ὀνομαστικῶς μῆτε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς πρὸς Νεστόριον, μῆτε ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ<sup>6</sup>. Ἀξιοσημείωτον ἕμως ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὑπεραμυνόμενος τῆς Δ΄ Οἰκουμ. Συνόδου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ

1. Mansi, VI, 684.

2. Mansi, VI, 692.

3. C. J. Hefele, Conciliengeschichte<sup>2</sup>, II, 470-1.

4. Mansi, VII, 481.

5. Εὐάγγελος, Ἐκκλησιολογία 3, 31.

6. Mansi VIII, 818 Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐγένετο τὸ πρῶτον μεία τῶν πλαστωνύμων συγγραμμάτων τοῦ ἁγ. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου.



ἅγ. Κυρίλλου, μετεχειρίσθη καὶ τὴν πολύκροτον ἔκφρασιν μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη, ὡς ἔκφρασιν δογματικὴν τοῦ ἅγ. Κυρίλλου<sup>1</sup>.

Ἄλλὰ κατὰ τὸν στ'. αἰῶνα διεπίστουτο σαφέστερον ἢ γενομένη πλαστωνυμία τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀπολλιναρίου. Ὁ Σκυθοπόλεως Ἰωάννης ἀπεδείκνυεν ὅτι ἐπιστολή τις, ἀποδιδόμενη τῷ ἐπισκόπῳ Ρώμης Ἰουλίῳ ἀνήκει πράγματι εἰς τὸν Ἀπολλινάριον, διότι τὸ χωρίον αὐτῆς, ᾧ ἐχρῶντο οἱ μονοφυσῖται, ἀνέγνω «ἐπὶ λέξεως» ἐν συγγράμματι τούτου<sup>2</sup>. Τὴν πληροφορίαν ταύτην παρέχει ὁ Λεόντιος Βιζάντιος, ὅστις δι' εἰδικοῦ συγγράμματος, ἐὰν πράγματι ἀνήκει τοῦτο εἰς αὐτόν, διότι παρὰ πολλῶν ἀμφιβάλλεται, «Πρὸς τοὺς προφέροντας ἡμῖν τινα τῶν Ἀπολλιναρίου ψευδῶς ἐπιγεγραμμένα εἰς ἔνομα τῶν ἁγίων Πατέρων» ἀπέδειξε τὴν γενομένην νοθείαν<sup>3</sup>. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην ἐξηκολούθουν οἱ θεολόγοι νὰ μεταχειρίζωνται τὰς φράσεις ἅς ὁ ἅγ. Κύριλλος εἶχε μεταχειρισθεῖ καὶ εἰς ἅς οὗτος εἶχε προσδώσει ὀρθόδοξον ἔννοιαν, ὡς ἔπραξε ὁ Εὐλόγιος Ἀλεξανδρείας (580—607) κατ' αὐτὸν τὸν ζ'. αἰῶνα, καὶ δὴ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ. Μετὰ δὲ δὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς νέας αἱρέσεως, τοῦ Μονοθελητισμοῦ, ὁ Μάξιμος Ὁμολογητὴς ἐναντίον αὐτῆς ἀπεδείκνυε τὴν ὀρθόδοξον ἔννοιαν τῶν ἐκφράσεων «μία τε καὶ συγγενῆς δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένη ἐνέργεια»<sup>4</sup> καὶ «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»<sup>5</sup> καὶ ἤρῳετο ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἅγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας<sup>6</sup>. Τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγ. Ἰωάννης Δαμασκηνὸς μετεχειρίσθη τὴν δογματικὴν ἔκφρασιν «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»<sup>7</sup>, ὡς τοῦ ἅγ. Κυρίλλου ἔκφρασιν, ἐν ὀρθοδόξῳ ἔννοιά.

Τὴν ἔκφρασιν ταύτην ἐξηκολούθησαν ἐν πεπλανημένῃ ἔννοιά νὰ μεταχειρίζωνται οἱ Μονοφυσῖται ὡς ἔκφρασιν τοῦ ἅγ. Κυρίλλου, καίτοι δὲ τινες τῶν μονοφυσιτῶν θεολόγων, ἀντικειμενικῶς καὶ ἀπροκαλύπτως ἐξετάζοντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἅγ. Κυρίλλου, εὐρίσκουσιν αὐτὴν ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὸν Μονοφυσιτισμόν, τὸ ἐπικρατοῦν, οὐχ ἥττον, καὶ παρ' αὐτοῖς πνεῦμα εἶναι τὸ τῶν πλαστωνύμων ἀπολλιναριστικῶν συγγραμμάτων.

1. Πατρ. Migne ἑλλ. 86, 2 σ. 1947, 1976.

2. Πατρ. Migne ἑλλ. 86, 2 σ. 1865.

3. Πατρ. Migne ἑλλ. 86, 2 σ. 1948 ἐξ.

4. Πατρ. Migne ἑλλ. 84, 100-109, 253 344—5.

5. Πατρ. Migne ἑλλ. 84, 477 ἐξ. 481 ἐξ.

6. Πατρ. Migne ἑλλ. 84, 81. 176 ἐξ.

7. Πατρ. Migne ἑλλ. 94, 1012.